

Nr 289.

Av herr **Fröderberg m. fl.**, om tilläggspensioner åt vissa pensionerade rullföringsbiträden.

Genom kungl. brev den 30/6 1942 och arméorder nr 1/1942 erhöles följande underofficerare i reserven förordnande i arvodesbefattning såsom expeditiionsunderofficerare och biträden i mobavd. personaldetaljer vid truppförband vid armén:

- Fanjunkare P. J. Boström I 5 Östersund.
- » A. W. Lillienberg I 7 Ystad.
- » G. R. Floberg I 15 Borås.
- » G. E. F. Thunander I 17 Uddevalla.
- » P. Silberberg P 2 Hälsingborg.
- » J. Bengtsson A 4 Östersund.
- » F. A. Stålmarm Lv 1 Karlsborg.
- » V. K. F. Lundqvist Lv 5 Sundsvall.
- » A. H. Lindgren Int 2 Karlsborg.

Dessa befattningar vid truppförbanden nyinrättades och tillsattes vid övergången till nytt redovisningssystem för de värnpliktigas redovisning vid vederbörligt truppförband.

Enligt det tidigare redovisningssystemet voro ju som bekant resp. regimentens värnpliktiga redovisade och rullförda vid rullföringsområdena, vilka indrogos år 1942. Ovannämnda underofficerare voro före tillträdandet av arvodesbefattningen vid truppförbanden förordnade i arvodesbefattningar såsom rullföringsbiträden vid rullföringsområde under en lång följd av år (20—30 år). Deras tjänstetid framgår närmare av bifogade tabell.

Det belopp, som i form av arvode tillkom dessa befattningshavare, utgjordes av det ordinarie arvodet 2 130 kr., vartill kom ett jämlikt kungl. brev den 8 juni 1928 utgående personligt arvodestillägg av 600 kr. per år räknat för rullföringsbiträde som i denna egenskap tjänstgjort minst 10 år samt ett personligt arvodestillägg fr. o. m. år 1937 med 480 kr. om året. Lönesumman utgjorde per år räknat förutom dyrtidstillägg 3 210 kr. Sistnämnda ålderstillägg erhöles först efter en tjänstgöringstid som rullföringsbiträde i minst 20 år.

Vid rullföringsinstitutionens inrättande år 1902 torde tanken ha varit att från aktiv tjänst pensionsavgångna underofficerare skulle innehava sådana befattningar, då sammanlagda summan av pensionen och det för ifrågava-

rande befattning utgående arvodet blir lika med den avlöning vederbörande hade före avskedet från aktiv tjänst. Emellertid kunde nämnda befattningar ej alltid besättas av från aktiv tjänst med pension avgångna underofficerare, utan besattes befattningarna med reservutnämnda underofficerare, av vilka en del icke åtnjöt pension i annan form än s k. reservpension. De underofficerare i rullföringsbiträdesbefattning som icke uppnått den föreskrivna åldern (55 år) för erhållandet av nämnda reservpension hade sålunda icke annan inkomst än arvodet på 2 130 kr. samt efter 10 resp. 20 tjänstår de förutnämnda ålderstilläggen.

Tjänstgöringstiden vid rullföringsexpeditionerna var i regel 8 timmar om dagen, men arbetet hopade sig vissa tider och de täta ombytena av icke expeditionsutbildade värnpliktiga skrivbiträden medförde, att även kvällsarbete och arbete under sön- och helgdagar måste utföras för tjänstens behöriga gång. Något halvdagsarbete vid rullföringsexpeditionen kunde sålunda ej förekomma i den utsträckning, som från en del håll på sin tid gjorts gällande. Före erhållandet av ålderstilläggen torde man med fog kunna påstå, att avlöningen icke på något sätt utgjorde fullgod ersättning för allt arbete och det ansvar, som ifrågavarande befattning medförde. Stora svårigheter att på den låga avlöningen försörja sig själva och sina familjer ha förelegat för dessa befattningshavare. Vissa av dem hava tillhört högre dyrorter, **men arvodet utgick det oaktat** med samma belopp inom dessa som inom de lägre dyrorterna, varigenom givetvis svårigheterna för de å dessa platser bosatta befattningshavarna att draga sig fram varit större.

Det alltmer ökade expeditionsarbetet medgav icke heller möjlighet att genom bisysslor öka sina små inkomster. Då ej heller ersättning för utfört övertidsarbete under kvällar och å sön- och helgdagar utgick i någon form, kan man lätt göra sig en föreställning om under vilka tryckta omständigheter i ekonomiskt hänseende dessa statstjänstemän utfört sitt ansvarsfulla arbete i statens och fosterlandets tjänst under ständig fordran och krav på största noggrannhet. Misstag eller förbiseende, som förorsakade de värnpliktiga obehag och kostnader genom felaktiga inkallelser e. d., medförde ersättningsskyldighet från befattningshavaren och kunde föranleda till bestraffningar, ja t. o. m. avsked utan föregående uppsägning. Rullföringsbefälet stod nämligen alltid under strafflagen för krigsmakten. Det kan ju göras gällande, att dessa befattningshavare frivilligt sökt dessa befattningar och att det stått dem fritt att lämna dem och söka civil anställning, vilket också förekommit i en del fall. Ursprungligen torde antalet reservutnämnda underofficerare, som förordnats i arvodesbefattning såsom rullföringsbiträden, ha uppgått till omkring 25 st. Avgång genom dödsfall, uppnådd åldersgräns samt erhållen civilanställning ha emellertid minskat antalet, vilket vid rullföringsexpeditionernas indragning år 1942 utgjorde 9 st.,

vilka, som ovan nämnts, av chefen för armén förordnades till expediti-
underofficerare vid olika truppförband vid armén. Anledningen till att
dessa blivit kvar i tjänst under så många år torde ha varit, att civilanställ-
ning ej varit möjlig att erhålla vid den tid, då de varit yngre, och ej heller
vid högre ålder. Deras tjänstetid har, såsom framgår av bilagan, inträffat
mellan de två världskrigen, och ser man tillbaka på tiden efter första världs-
kriget med under 1920—1930-talet rådande depression och arbetslöshet bör
man lätt finna orsaken till att dessa, av vilka flertalet ej äga någon civil
yrkesutbildning, tagit det någorlunda säkra för det osäkra och kvarstannat
på sina dåligt avlönade platser.

Då dessa män tidigare under sina bästa ungdomsår varit i aktiv tjänst
upp till 10 år såsom underbefäl och sedermera under 20—30 år fortsatt
den militära tjänsten i expeditionstjänst — tidvis avbruten beträffande de
yngre med trupptjänstgöring under regementsövningarna vid resp. rege-
menten — kan det nog utan överdrift sägas att deras liv, såväl ungdoms-
åren som mannaålderns dagar, nedlagts i statens tjänst, visserligen på en
underodnad och kanske av många ansedd föga betydelsefull plats.

Då nu var och en av dessa befattningshavare i sinom tid på grund av
uppnådd åldersgräns ej längre får kvarstå i tjänst och de på ålderns da-
gar icke hava någon annan pension än den som tillerkänts dem i egenskap
av underofficerare i reserven, vilken utgör 672 kr. per år, ter sig deras fram-
tida levnad efter avskedet allt annat än ljus. Visserligen har det genom mo-
tioner i riksdagen tillerkänts en del redan avgångna ett pensionsbelopp, som
förutom reservpensionen uppgått till omkring 1 000—1 200 kr., men då
minskas reservunderofficerspensionen till 444 kr. per år, då de flesta lyda
under 1912 års reservbefälsförordning. Man kan ju lätt förstå, att under
dessa dyrtider ett så lågt belopp icke kan skänka en någorlunda dräglig
bärgning, i synnerhet som förut nämnd avlöning varit så låg att något spa-
rande för ålderns dagar icke varit möjligt.

Då pensionsfrågan ej är ordnad för dessa underofficerare, ingåvo de till
försvarsministern den 24 sistlidne mars en underdånig ansökan till Ko-
nungen, att Kungl. Maj:t ville i proposition till riksdagen föreslå ett pen-
sionstillägg till reservpensionen med så stort belopp, att det i möjligaste
mån närmade sig pensionsbeloppet för från aktiv tjänst med tjänstepension
avgången fanjunkare. De betala f. n. pension i likhet med fanjunkare på
aktiv stat.

Enligt meddelande från Svenska reservunderofficersförbundet har denna
underdåniga ansökan överlämnats för utredning och yttrande av olika
myndigheter. Denna utredning lär nu vara slutförd, men någon visshet om
huruvida proposition till 1945 års riksdag kommer att avgivas av Kungl.
Maj:t har ännu icke kunnat erhållas och ej heller hur stort belopp som
eventuellt kan komma att föreslås.

Givetvis måste det för dessa gamla befattningshavare kännas tungt att de efter att så gott som hela den bästa tiden av sitt liv ha arbetat i statens tjänst och under ekonomiskt betryck efter avskedet ställas inför ännu större svårigheter och bekymmer av ekonomisk art på grund av alltför ringa tilltagen pension, ja, kanske så småningom ställas inför valet att falla fattigvården och det allmänna till last. Då det i våra dagar alltmer och mer bland civila företagare och arbetsgivare planeras för pension åt anställda, som länge varit anställda i företag, så synes det oss som om det knappast vore staten, som varande mönsterarbetsgivare, värdigt att ej ordna dessa trotjänares pension på ett mera tillfredsställande sätt än vad som hittills varit fallet. Visserligen ha de icke betalt några pensionsavgifter före 1942, men deras långa tjänstetid och låga avlöning synas oss utgöra kompensation härför. Redan vid 42 års ålder hade de fullgjort den dem åliggande tjänstgöringen, som berättigade till reservpensionen.

På grund av vad ovan anförts få vi härmed föreslå,

att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte begära utredning med förslag så att ovannämnda och även avgångna ännu levande f. d. rullföringsbiträden av denna kategori må erhålla en pension, som i möjligaste mån ansluter sig till den pension de skulle ägt uppbära, om de varit underofficerare i aktiv tjänst.

Stockholm den 23 januari 1945.

Gottfr. Fröderberg.

Alarik Hagård.

*Walter Sundström,
Skövde.*